Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Juana Okina Zeziaga

Arrasate, Gipuzkoa (1922)

Aurkibidea

Biografia

Udala auzoko Garaikoa baserrian jaio zen 1922an. 9 anai-arreba izan ziren, baina zaharrena ez zuen ezagutu. Udalan bertan ibili zen eskolan. Gerra garaian Bizkaia aldean ibili ziren ihesean. 18-19 urterekin udatan Zestoako hotel batera joaten hasi zen lanera eta 13 urte egin zituen hara joaten. Ezkondu ostean kalean bizi izan ziren urte batzuetan, baina gerora Garaikoa (bere jaiotetxea) taberna bihurtu zuten eta bertan egoten ziren. Senarra lantegira joaten zen lanera eta Juanitak eta ahizpa Andresak eramaten zuten tabernako martxa. Taberna itxi zutenean kalera jaitsi ziren berriro. Elkarrizketan Andresa ahizpa gazteagoak ere ematen du azalpenen bat edo beste.

Zintak

ARR-046

- **Proiektua**: Deba Eskualdeko Ahotsak - Arrasate.
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Agirrebeña, Aintzane - Elortza, Kepa
- **Data**: 2009-02-11
- **Iraupena**: 62 min
- **Euskarria**: MiniDV
- **Kodifikatzailea**: Elortza, Kepa
- **Transkribatzailea(k)**: Elexpuru, Juan Martin

Pasarteak

1. "Matonenak"

- **Erref**: ARR-046/002
- **Iraupena**: 0:03:40. **Hasi**: 00:01:22. **Bukatu**: 00:05:02
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Lanbideak » Neskameak

Laburpena:
Udala auzoko Garaikoa baserrian jaio zen Juana 1922ko martxoan. Dena dela, "Matonenak" izenez ziren ezagunagoak. 13 urtean udaro joan zen lanera Zestoako hotel batera.

Transkripzioa
-Juana Okina Setiaga.

-Eta ze egunetan jaiotakua zara?
-Marzuen hogeta zazixen, urtie hogeta bi. "Del año veintidos, veintidos". Bai, hogeta bi, hogeta bixen. Eta oin dauket larogeta xei urte, zazpi ein biher marzuen. Jaixo giñen Udalan, eta hori izen gaztiena, eta nik horri segiduten nutsen. Eta bestiek ba aberba zortzi. Beratzi izen giñen, bat guk eztou ezautu. Zarrena orduen denporan ez dakit ba nik, meningitisa edo zeraz hil zala, baiñe zaharrena hil zan. Eta zortzi, zortzi illaran, e. Urte bittik urte bire gure edadie, danok euki dou.
-Urte bittik urte bira?
-Bai. Danak zortzirok urte bittik urte bire. Horrek eta nik pe bin urten diferentzie dauku eta gero niri segiduten dustanak be bai eta hori be bai. Oin bizik gare hiru ahizpa; zaharrenak dauko larogeta hamahiru, ein bittu. Eindda dauken ala ez?. Larogeta hamahiru ein bihe daue San Jose egunien eta gaztiena hori.
-Gaztienak orduan hamasei gutxiago, hemezortzi gutxiago?
-Ondion gure beste bi anai zaharrauak zien, e, Grabiela baiño, oin bizi dana baiño. Eta beste aizta bat be bai, horrek danok zaharrauak zien.
-Eta zu zer zara, Matronen jaixua ala Matronera ezkonduta?
-Ez, hantxe etxien bizitte. Hoixe da gure etxie jaixo giñena.
-Baina hori da Matone?
-Matrone, Matonen etxie esate utsen lenau, eta geuri be Matonenak esateoskun, baiñe hori Garaikoa da. Etxien izena Garaikoa da, Garaikoa. Bi bizitzako etxie da.
-Eta zu Matonen jaixo eta Matonen ezkondu egin zinan?
-Ez, ez, ez; bai, gixona. Eta gero handi hona pasua dienak. Ez, ez, ez. Bai, bertan jaixo eta bertatik ezkondu, hori bai, baiñe eindde, bixen bittartien joan giñen, hamahiru urtien juan nintzen hotel batera lanera. Udako denporie.
-Nora?
-Zestonara.
-Balnearixora?
-Ez, hotelera. Oiñ hotela ia desaparezidu zan, hotelekuek danak hil dittuk /hilttuk/ moja bat izen ezik beste danak hill die. Eta oin ha, urte askuen euki dou amistadie ta gauzie baiñe haik juan hittunan.
-Eta oin hutsik dago?
-Etxe barrixek eindde; etxe barrixek eindde dau, handik hoteletik segiduen dau balnearixua. Baiñe hamahiru urtien juan nitzen.

2. Neskame Zestoan

- **Erref**: ARR-046/003
- **Iraupena**: 0:03:05. **Hasi**: 00:05:02. **Bukatu**: 00:08:07
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Neskameak

Laburpena:
18 urterekin joan zen lehenengo aldiz Zestoara hotelera lanera. Jai eta astegunetan, gau eta egun egiten zuten lan. Atzerritik bezero asko etortzen ziren Zestoara.

Transkripzioa
-Eta hantxe hamahiru urte eindde gero, da aurretik be basarrixen makiña bat lan eindde ta, nun ez lana; euen lekun.
-Eta zenbat urtekin joan zinen lehenengo aldiz.
-Lenengoko aldiz joango nintzen hamazortzittik hemeretzire.
-Eta ze langintza klase egitten zeuen hotelian?
-Hotelien lelengo kuartuetan eta, kuartuek-eta garbiketan da; baitte jantokixetan eta hori be bai. Baiñe zazpi urtien kafeterixan egon nitzen (...).

-Eta uda partian bakarrik?
-Bai, uda partien bakarrik. Eta gero ni pozik joaten nitzen (...). Han etxauan lorik eitteik, e. Han lo gutxi eitten zan.
-Zestuan?
-Eneee!
-Beti juergan?
-Juergan bai, juerga edarra jauan. Jaiki ezkero behin lanien; da gau ta egun. Esan be ezin leike iñ hango kontuik. Haik holan ixtie hoba da.
-Asko egongo ziñazien, ezta?
-Bai, langille asko. Udako denporan agostuan da dana beteten zanien da asko. Baiñe eindde, e! Eneee! Esaten eusten niri beste neskak, “hi ondo ikusitta hao”.
-Langilliena, ezta?
-Eztakitt, eztakitt zegaittik. “Hi ondo ikusitte hao baiña”. “Egon laikek bai holan”. Bai, eindde, eindde kristonak, e.
-Zuek han orduan aberaskilluak eta ezautuko zittuein, ezta?
-Asko! Eneee!, urtero-urtero etorten zienak pe kantidadie euen Zestonara. Urtero-urtero etorten zienak. Eta eurek esate oskuen “ene, qué alegría” ikusten giñunien han gengozelako. Baeuzen portuges batzuk etorri zienak bost urtien illeran-da ekarten oskun Oporto.
-Ardaua, goxo-goxua.
-Bai. Eta danetakuk egoten zien, jentie danetakue dau. Guk asko ezauketan gittun batzuk eta batzukin lagun haundixek gintzen, beste batzukin hainbeste ez, baiña. Eta gero Ameriketako jentie be jatorra. Ameriketako jentiaz asko lan eitten euen han hotelien.
-Zer zien, amerikar euskaldunak ala inglesak?
-Asturianuek izetez. Han egoten zien hiru-lau famelixa edo; baiñe kantidadeko jentie. Urte askuen etorri zien eta asturianuk zien. Asturianuk edo gailleguk edo asturianuk, horkotxe jentia.
-Gerra ostian juandakuak?
-Bai, bai, batzuk bai. Baiñe oso jatorrak, e. Harekin be lagun haundixauek beste batzukin baiño, baiña bueno, bueno.

3. Taberna jarri zuten Udalan

- **Erref**: ARR-046/005
- **Iraupena**: 0:03:16. **Hasi**: 00:11:04. **Bukatu**: 00:14:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak

Laburpena:
Udalara errepidea egin zutenean jaiotetxera itzultzea erabaki eta taberna jarri zuten baserrian. Ganaduak kendu zituzten eta gizonak Amat-en eta Juanak tabernan egiten zuten lan. Txorizoak ere egiten zituzten.

Transkripzioa
-Eta gero Udelara kamiñue ein bihe euela, Udelako baserrire kamiñue ein bihe euela; eta han bizi zien hiru anai-arreba solteruek, bi anai eta...
-Zeuriak?
-Bai. Hareik etorri zien kalera bizi izeten, erosi auen etxe bat politta Zarugalden, eta ba etxie libre euen. Eta egon zien han urtebetien edo bixen hortik Kastillerrittik etorritako batzuk pe.
-Errentero?
-Bai, errentero. Baiñe haik pe joan zien eta etxie hutsik euen. Da ba gure euenak

etxie hartu, hak esaten euen ba kamiñuen dirue pagau ein biha zala baiñe gure euenak hartu ta... Iñok pe ez auen besteik, e, eta guk ipiñi gauen tabernie. Guk ipiñi gauen tabernie... Aurretik be taberna moruen gure etxie... bizi. Matonena esate eutsenetik pe bai. Guk gure akordu guztien be taberna moruen egoten zan. Ba baten bat etorten bazan saldatxo bat domeketan, eta txorixo bokadillotxon bat edo, ardaue edo, gure euena. Hoixe bakarrik, e. Eta ba joan giñen eta ein gauen obratxo bat taberna bezela, oso kurioso geldittu zan da eta oiñ han dau; zazpi urte. Ni, egixa esanda, ni penaz etorri nitzen. Jente asko ezauketan gauen. Lana ondo eitten zan. Honek pe lana kantidadie ein (...) han.
-Eta tabernatik bizi zineten?
-Ez. Gizona Amat-en. Entzunda daukozu Amat? Amaten gizona. Eta Udelatik Amatera be..., orduen etxauan automobillik, e. Ez euan automobillik. Egon bai, baiñe guk ez gauken. Eta ibiltteko bideik pe ez, ze nire gizona etzan hasi ikesten be ta. Nik esaten nauen beti be baiñe astixe be nun euen ba ordun? Ez geukenan astirik. Eitten gittuen txorixuk etxien. Txarrixa askotan, hamabost egunero txarritxo bat hill eta ostera ekarten oskun. Gero tokau jakun oso ondo, karnazero bat bizi zan gure etxien errentan, da harek karnazeruek gertu ekarten oskun txarrixe hildde eta bueno, lan asko behintzet kendute. Eta azkenien euki gauen urtebete bat edo gehixo iguel, hamabost egun baiño lehenao ostera hil biherra. Eta ekarten oskun etxera ta. Bueno, lan asko ein geuen, ogixe be bai etxien itten gauen.
-Txarrixak zeuek gastatzen zittuein edo?
-Ez, ez, ez, ekarri itten oskun hildde. Ez, ez, ez, guk ez gauken txarririk.
-Ganaurik?
-Ezta, ezta, ezta. Ezebez. Kortan almazena bezela ipinita geukan dana. Kortie zan lekue, ganauena, oin be almazena dauke.

4. Udalatik berriz kalera

- **Erref**: ARR-046/006
- **Iraupena**: 0:01:47. **Hasi**: 00:14:20. **Bukatu**: 00:16:07
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak

Laburpena:
Ez gizona eta ez alaba ez ziren tabernaren zaleak eta berriro joan ziren kalera bizitzera. Ordura arte taberna izan zena elkarte bihurtu zen.

Transkripzioa
-Oiñ soziedade bat dao eindde han, goiko pisue libre daukou baiñe behien soziedadia.
-Etxe hori da Garaikua esaten xatzuena?
-Bai, hortxe jaixota gaz gu. Hortxe etxien.
-Aintz: Lelengo kalian bizi izan ziñazen eta gero ipiñi ziñuen taberna moduan?
-Bai, baiña gero nire alabak (ez euen) gure tabernaik, e. Eiñ auen gero, eskolan bahebillen. Itxi etsen eskoliei ta etortzen zien maixu batzuk, askotan etorten jakon, etxeko bezela. Ta Axun, gure bozu ointxe joan hori... A, ba ni joango nitzake ikastolara. Baiñe harek ez euken ikastolakua eindde, esan gurot, hak ez euken eindde, maistra izeteko karreraik ez euken. Eta bueno, harek hori gogue hartu euenen eta deziziñuoi, eta nire gizona be tabernarixe etzan. Gustetan jakon asko ardixek, zaldixek eta mendixen ibilli, baitte perretxikuten da zuzetan da holan, holan esateko moruen lelengo kategorixakue. Baiñe tabernaik ez jakon /etxakon/ gustetan. Ta nik pena neuken tabernie ixteko, baiñe... Ba itxi ein biher, eiñ geuen soziedadie horregaz. Handik urten baiño lenau, eta oin hogeta hamar urte baiño

gehixao doaiau, hogeta hamalau bat-edo, hamahiru-edo, ez dakit zenbat dien, holakon bat izengo die etorri giñela. Erosi gauen beste pisu bat kalien. Ta hantxe etxien bizi izen gare.

5. Gerran eskola berria txikitu zuten

- **Erref**: ARR-046/008
- **Iraupena**: 0:03:29. **Hasi**: 00:19:33. **Bukatu**: 00:23:02
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:
Udala auzoan hasi zituen ikasketak Juanak, eskola txikitxo batean. Gerra hasi aurretxoan bukatu zuten eskola berria eraikitzen, baina gerran suntsitu egin zuten.

Transkripzioa
-Eskolan da nun ibilli zinaten, auzuan?
-Bai, auzuen? Esangotsut eskola kontuek. Gu gaztiek giñenien, gazte-gaztiek giñenien, holako eskolatxo moruko txiki bat euen, txiki bat, leku txiki bat, baiñe teillatuaz ta behintzat eskolatzat botata. Han juntetan giñen eta abariek emoten euen eskolia.
-Auzoko neska-mutil danak leku baten?
-Bai. Danak. Gero gerra-denporie etorri zan, baiña gerra denporie baiño lenao eiñ euen eskola barrixa, elegantie Udelan. Oiñ holan eskola de eztakit zer. Bai, Gure Ascen lengo astien be umiekin hantxe egon da egun baten. Eztakit zelan esplikau horren eskoliorren izena, baiñe.
-Andrea: “Medio Ambiente” da Udalako eskolia, geure mutikuak be joaten dia, esaten jaue “de Medio Ambiente”.
-Bai, hori dao oiñ. Baiñe hori eskolioi urte pare bat ero aurretik ein zan, eiñ euen eskola barrixe. Bai, Soroak erosi euen eta buuuu! Eskolie zelakue!
-Hori gerra ostetxuan ala geruao?
-Gerra denporan ha geldittu zan inpekable, barri-barrixe, elegantie ta haundixe eskolie, bueno! Sukaldetzar bat, eta gero maistriendako edo maistruentzako gure dana habitaziño bat kuarto bañukin, eta gero egongo zien mutillentzako hiru bat dutxa ero bi dutxa ero egongo zien. Eta neskantzako be. Izugarrizko eskolie zan. Gerra denporan jota dana txikittute itxi euen hori eskolioi.
-Obra barrixa?
-Barri-barrixe. Era gerra ostien bastante denporan egon zan ba geldi, ta gero hartu euela diputaziñuak ero aiuntamentuak hartu auela kargu te. Oin lelenguen ein zan antzera dana arreglaute dau. Da gero han eskolan baiñe, hara eskolara orduko nik hamalau urte eukiko nittun, gerra ostien hamalau. Hau gaztetxue dok eta, honek gehixao eingo euen nik paiño. Baiñe han berrogei lagun joan giñen gu Udalatik eskola hartara lelengo.
-Eta danak gela baten egoten ziñen?
-Bai, danak gela baten.
-Zaharrak gaztiei erakusten?
-Zaharrak gaztiei erakusten be ez, baiñe euki geuen Tolosako alabie zala ta maistra bat kategoria. Ta gerra ostien be hori maistrioi ezkondu bixen bittartien eta umetxuaz Udelara etorri zan. Hantxe egon zan bastante denporan.
-Berak jarraittu eben maistra?
-Bai. Eta gero gerra ostien ni denpora askuen enitzen ibilli. Hau, honek pe gehitxuao nik baiño. Eta bestiek gurien ebstiek ez, ene! Bestiek gu baiño zarrauek gure aldien gogorrak ikusitte. Kriau joanda Bergaako basarrin batzutara ta bi anai.

Beste bi anaiek egon zien fabrikan ELMAn, eta gero hareik pe etorri zienien ba bata ELMAra eta bestie Zerrajerara.

6. Gerran ihesi

- **Erref**: ARR-046/009
- **Iraupena**: 0:03:52. **Hasi**: 00:23:02. **Bukatu**: 00:26:54
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra
- Baserria » Baserriko lanak

Laburpena:
Bera umea zenean, ganaduak eta soroak bazituzten Garaikoan; orain, ordea, pinua sartuta dago denean. Gerra denboran ihes egin zuten Arrazolara, ganadu eta guzti; handik Lezamara joan ziren eta gero Zamudiora.

Transkripzioa
-Garai hartan ganaurik-eta bazeukazuen?
-Bai! bagauken. Ez holako..., holakuek ez, ez, baiñe euzenak. Ganaua baaukun, beti eukitten gittun ganauak.
-Eta garixa ta...
-Baitta, artue ta garixa-ta be bai. Oin harek danak piñu sartute daz.
-Beste leku askotan modura.
-Bai, gurien be danak piñu sartute daz. Da bueno, etxioi goikuoi libre dau baiñe. Bastante kuriosotute dauku, diru asko gastau dou. Eta soziedadie dau behien.
-Orduan umetan ittaurren ibilittakua izango za.
-Ittaurren? Bai, ondo. Hari preguntaixok! Horrek esaten dau sekule iñok ez dutsala emon holako zartateko aittak emun utsen modukoik. Ittaurren (...).
-[...].
-Gerra denporan be gorrixek ikusi gittun guk, ene!
-Osea ke frenta egon zan bertan?
-Egongo ez zuan ba? Handik Zamudio, bakizu nun dauen Zamudio?
-Bizkai partian, ezta?
-En Lezama. Ez dakitzu entzunde? Lezamatik hurrengoko herrixe. Hantxe geldittu giñen gu. Lelengo joan giñen Arrazolara. Arrazolan egongo giñen bastante denporan.
-Zer egin ziñuen, iges?
-Iges ez. Burdixagaz-da ganauekin-da danakin joan gintzen.
-Iges ez, hanka.
-Hanka edo. Eta baserri baten euki gittun behixek, geu egon gintzen, aiuntamentuek emun oskun etxie Arrazolan; eta guk ez gaukun mutillik eta, aitte bai, baiñe mutillik eta ez gauken iñor etxien. Mutil bi hemen geldittu zien, beste mutil bat, beste anai bat soldau euen, nun jaonan? Huescan? Bai, Huescan, eta orduantxe gerrie urten euenien gari ebaten harrapau euen, eta ene!, gerrie urten euela ta, berak joan ein bihe dauela. Da joan ein zan, joan ein zan da hantxe egon zan. Da gero sarjentotzaraiño aillegau zan anaie. Baiñe billurgarrixe. Gero Arrazolatik joan giñen Lezama. Han emon oskun etxe bat, eta Lezamatik joan giñen Zamudio. Hori dau Derioko kanposantun pare-parien. Da oin aeroporture noizbaitten joan nazenien ero ikusteko gogue neukan aber zelan dauen, eta nik ez dotsat /etxotsat/ hartu lengo itxurian arrastoik pe ez. Diferentie topau neuen gauzie.
-Zenbat urte dia?
-Eneee! Hirurogeta hamar...

-Eta zuk uste dozu Mondrauetik kanpo pasau baziñuzen hainbeste urte ezautuko zeuela Mondraue bueltan?
-Ezta, ez, ez. Ni Mondrauei enutsen eretxi diferentzie baiñe hari neuk esan nutsen (...), aber aillegetan garen, ba nik hoixe ikusteko gogue daukat, gerra-denporan egon giñen lekue ta. Han etxauan ezta ni rastro!, ezebe ez geuen ikusi.

7. Gerran ihesaldi luzea eta gogorra

- **Erref**: ARR-046/010
- **Iraupena**: 0:04:54. **Hasi**: 00:26:54. **Bukatu**: 00:31:48
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:
Gerra garaian ihesean ibili ziren. Zamudiotik Larrabetzura, handik Apatara eta azkenean etxera itzuli ziren.

Transkripzioa
-Etxera, han hartu giñuen nazionalok, bai, San Antonio egunien uste dot hartu giñuela. Gerria ebillen eta nire gizonak-eta ardixek euken, eta bezperan joan giñen hori, orduen nobixuek ez gintzen izengo baiñe lagunek bai, lagunek txikitati, eta esan nutsen: “Txomin, hemen abioiek datoz bai, eta horrek marminttok esnie eruteko, esnie batute eruteko etxera horrek brillo larregi dauke, ta tapauta egongo biheko gare (...) batzukin edo zeren batzukin. Hori hartu aurretik, e! Honek joan zien Bilbora Frantziara joango ete zien, bi aizta. Ta niri amak esan eusten, “Juanita, etorri ume!”, ta uliek danak hola neukela, hola neukela jata dana zera ein esten. “Zu zazen neskatilla ederra ikusten bazaue eruen igual eingo zaue bai tta oiñ hoixe ein biotsut.
-Ulia ebagi ein zotsun?
-Ebai ez, dana morroskillotu. Eskuek busti uretan-da dana jota zisko itxi. Hori ein isten nire gizonan amak. Artien nik hamabost eneuken, e. Baiñe (...) Etorri giñen, gau bat Larrabetzun eiñ, oiñez dana, e, handik. Larrabetzun lo ein geuen gau hartan, ba erdi kanpuen baiñe han kuadrille haundixa geuazen. Eta hurrengoko egunien etorri giñen Apatamonasterio.
-Apatara.
-Apatara. Hortarako esan oskun batzuk, bide erdi inguruan, eztakit zela esaten utsen hari, bueno, herritxo bat zan; Durengotik hara ta. Bai, gu horrutze ta. “Bazkalduta zoiaze?”. “Ez”. “Ba hor joaten dan danai emute utsie”, eztakit ze izengo zan etxioi, joaten dan danei emuten dotsie bazkaixe zeozer bai tte, ezpozue zuek batera joan gure gauzok eta hori itxitta, aurreko egunien gure aitte ta bi lagun geldittu zien da gu ogixa emuten euela ta, gu ogi hartzen joan giñen baiñe guretako etzan ogirik egon. Etorri orduko gure aittei tte beste emakume bati, koittauei, euzen alkondarak, tabakua, da euzen dan-danak, hemendik honek oonak zien soldauok, hemendik joandakuok, ta haretxek oonak..., dan-danak erun zittun. Honutza gatozela, e! Eta hantxe emon eskuen platerkara bana lenteja. Etorten gare Apotamosteixora, ta basarri baten geldittu giñen ba jota akabauta. Zuk bakitzu zelako etorrialdixa ein geuen oiñez handik Larrabetzutik eta Apotamonasterixora. Eta esan utsen e, nire gizona han euen eta aizta zarrena ni baiño hamar urte zarraua. Aitte ta ama harenak eta aitta ta ama geuriek euazen han. Horretxek gengozen. “Hi, Benantxi, bahauken poxpoloik?”, eta esan utsen: “zetakoittun ba pospoluk?”. “Geuk urten eta honetxi etxi honi su emon”. Hori nire aizpak esan utsen nire gizonai, e. Geuk bizi (..) han geuazenak zeaittik behixan atzekaldera bialdu giñuen lo eitten. Da esan eutsen: gerra denporako honuzkoko bueltie horretxegaz

akabau zan. “Badauken pospoloik?”. “Zetako?”. “Bauken pospoloik, Txomin”. “Zetako don ba pospoluek, Txomin? Geuk urten hemen gazenok eta etxiei su emoteko. Pentsaizu nire aizpa, ni baiño hamar urte zarraue, hemendik baiño gorao eindde euen ordukotxe.
-Eta orduko gerria akabauta ala oindio martxan?
-Akabaute..., martxan! Oindio Bilbora aillegetako euzen, Bilbo hartu euen San Juan bezpera baten hartu euen. Honek Bilbon hartu zittuen, honek Bilbon hartu zittuen.

8. Kanoikada bat baserrian

- **Erref**: ARR-046/011
- **Iraupena**: 0:01:54. **Hasi**: 00:31:48. **Bukatu**: 00:33:42
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:
Baserria kanoikada batek hondatu zien. Aurrezki kutxako diruak berreskuratzeko, arazoak izan zituzten. Bilbora ihesean joandako Juanaren bi ahizpa ere itzuli ziren etxera. Gerra garaia beldurgarria izan zen.

Transkripzioa
-Eta gu etorri giñen etxera. Etxiek euken kaiñonazo bat! Hau lekue ezebe ezta, honen aldien haundixe. Eta anai bat habillen, anai gaztiena ia fabrikan sartute, harek gixajuek hantxe eitten euen bere bizimodua.
-Eta kaiñonazua etxe barrura sartu zan?
-Sartuko etzan ba? Dana zisko eindde. Ta lelengo-lelengo aittek eta amak pentsau euen lelengo-lelengo ba esan arotza ero igeltserua ero bihe dana ta hori iñ. Itxurie danez aittek euken aurretik hamen diru apur bat kaja ahorrosien edo bankuen edo gure dan lekun. Eta kanbixau ein bihe zan, etxien dauken dirue be kanbixau ein bihe zan, klaro, dirue bihe zan eta. Salbokondutua eskatu (...) horra joateko, Durengo baiño harutzatxuagoko herri baten eitten zittuela salbokonduktuak eta. Aittei esan utsien eztauela harentzako salbokonduktoik. Eta guk aber zer janda zer eranda egongo giñen gu? Ta honek etorri zien, honek aizta bixok etorri zien San Juanetatik zenbat egunera? Lau egunera? San Juanetatik lau egunera etorri zien Bilbotik, baiña honek guk baiño komenentzia hobie euki euen, automobillien honek Mietzeraiño, Kanpazar ondoraiño, eta guk oiñez ein geuen ha biajie gerra denporakua. Gerra denporie billurgarrixe zan, e.

9. Aita preso

- **Erref**: ARR-046/012
- **Iraupena**: 0:02:22. **Hasi**: 00:33:42. **Bukatu**: 00:36:04
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Etxea konpondu beharrean zegoela eta soro eta ortuak artean hutsik, aita, nazionalista izateagatik, espetxeratu egin zuten. Ondarretan egon zen sei hilabetez preso. Beste senide bi ere hil zizkioten Juanari.

Transkripzioa
-Gero gerra ostien etorri zan gosie hemen. Zu etzara akordetan horregaz.
-Ni jaixo barik oinddio.
-Jaixo barik, bai, bai. Zuen amak eta aittak be ikusiko zittun.
-Bai, baiña haik goserik ez eben pasau.
-Ez eben pasau?
-Ez hola esatekorik. Harek basarrixan bizi zien.
-Bai, geu be basarrixen.
-Frentia Oñatin etzan egon. Nazionalak egon zien, batzuk afusilau zittuen, baiña han bertan burrukarik... Udana partian-da apur bat baiña... (...)
-Guri hil oskuen prima bat enbarazada euena nazionalak hemen. Eta primo bat, karnalak, e, primo bat Zerrajerako ofizinan ebillena. Horrek Hernanin edo eztakitt nun hil zittun. Hernanin, ezta? Eta aitte kartzelara gure aitte. Etorri giñenien Bizkaittik, horrek diru kontuok eztakitt zela soluzionau zittun, bai ba, dirue derrior bihe zan harek zuluok tapau ta bizi izeten jarteko han, e. Eta ez ortuen eta ez soluetan ezta ezebe-ezebe-ezebe hantxe ez euen. Ha miserixe haundixe zan, e! Eta aitte kartzelara. Eta aitte...
-Zer egin eben ba aitta horrek?
-Aitte... Han beste gizon bat baeuen ba, nazionalistie zalako. Beste kulparik ez euen, e, nazionalistie zalako. Xei hillabete ein zittun Donostiako Ondarretan.
-Baiña zuen aittak gerran ez euen parte hartu.
-Ez, ez euen hartu. Gaiñera gure aittek estomaguen ultzerie eukan bai, eta gorrixek ikusten joan zan Donostiara joan zanien be. Orduen operau be etzauen eitten oingo moduko erreztasunaz, ta bueno, dana dala.

10. Senideen elkartasuna

- **Erref**: ARR-046/013
- **Iraupena**: 0:02:36. **Hasi**: 00:36:04. **Bukatu**: 00:38:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Añorgako osaba batek asko lagundu zien. Aitak, espetxean gaixorik zegoela, ospitalera joatea errefusatu zuen, espetxe-zigorra luzatuko ziotelako ospitaleratutako egunek.

Transkripzioa
-Eta guk gauken tio bat Donostien, Donostien ez, Añorgan, aitten anaie, bazonan ha zeoze, katapaza ero orduen esaten utsien gure tio horri. Oso emonkorra zan. Haretxek lagundu oskun bizi izeten, e! Zeozer bai, zeozer baiño gehixao. Aitte eztauela ondo eta handi kendu ein biheko zala. Da joan zan tio besten batzukin, eta esan utsen, ez; bazkaixe ta afaixe behintzet restaurant batetik erueten utsen. Tiok pagaute, e, guk pagaute nun (...), ez gauken xemekoik eta. Aittei pagetan egon zien bazkaixe ta hori, ta gero esan i otsen aittei: “Gure bozu erungo zaut ospittalera, eta ospittalien beittu daizula ta hori, baiñe gero beste lagunek, zugaz etorri zien lagunek juntetan zanien etxera, zuk urten ospittaletik eta kartzelan (egon biozu) (...) eurokin nauen ezkero, gure aittek esan ei utsen, separetie baiño. Honek haundixek ein zittun, horrek haundixek die baiña horrek baiño haundixauek ein zittun. Eta nik hori hari gizonai egun baten esan ei utsen, gurien aiztak oindion nik baiño zorrotzauek, da: “Zelan, gure aitte zelan eruan daue kartzelara?”. “a neuk esan naixonan nazionalistie, baiñe zer dauke zerikusirik ezpautse iñoi kalteik eiñ”. Baiñe gizonak jakin-jakiñien, harek bai eta beste bi gizon be bai horrek. Eruen zittuen tio,

gure aitten anaie ta gure aitte, eta beste bezino bat, handi auzoti, Udelati, haintxe ein zittuen. Ta gero zortzi..., astian behin guardozobilletara etorteko. Eta medikuana joan giñen eta esan guntsen ze pasetan zan, “no, no, no, no tiene porqué” Aittei eingutseu zertifikaue ezin leikela bajatu...

11. Angiozarko Felix soinujolea

- **Erref**: ARR-046/017
- **Iraupena**: 0:02:49. **Hasi**: 00:50:44. **Bukatu**: 00:53:33
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:
Angiozarko itsua soinujolea etortzen zen San Estebanetako jaietan. Halakoetan Juanaren baserrian egiten zuen lo eta bere kasa oso ondo moldatzen zen etxe barruan, itsua izan arren. Oso etxekoa zuten Felix Angiozarkoa. Auzoak ordaintzen zuen soinujolea.

Transkripzioa
- Ze jai klase eta ze eitten zeben?
- San Esteban.
- Egun batekoa izaten zan ala bikua?
- Baitte hirukue be. Angiozarko itxue ezautuko zauen zuk.
- Bai.
- Felix. Ha etortzen zan. Izar be bai, Izar be etorritte dau. Izar soiñujollie, Angiozarkua ha be. Ha etorritte dau. Baiña Felix itxuek gurien lo iñ bai, eta behien komune ero komunan moruko bat aittek eindde ero baeuen eta iñok esan biharrik ez euken, e.
- Andrea:Topau eitten zeuan berak.
- Makilliaz. Eneeee. Eta etorten ero bidien be hori. Han Juanitan (barri) etorri da ta. Ointxe dator Juanita. Eta gure anaiekin..., eta anaiek obera hoienien da lagunketie gure izeten euen, ta “nik etxuat biher lagunik, nik bajakixat nun dauen ohie”. Zu, hori da eukittie burue, e.
- Itxuari musikia joteagaittik auzuak pagaitten eutsan?
- Auzuek pagetan utsen.
- Dantzan eittetik ez zan kobraitten txakur haundixa edo zerbait?
- Ez, ez, ez. Udelako mutillek hortan... Ba guk be han egoten zalako eta jaten euelako ta ez (guntsen) xemeikoik kobrauko, e! Keba! Ha be San Estebanen honraz eta alabantzaz joango zan. Da gaberdi artera arte edo. Ta gero ipuiñek kontetan be itxue ona zan. Txistiek kontetan itxue... Jentiek txalo batzuk eta joten zittun ta bueno! Kristonak, kristonak eitten euen. Baiñe hak gure etxezarreko kontue pasillotik kuartora joenda ohie zabaldute eukitten auen baiñe hak dana ekixen, e. Ez giñen joan entierrora bez eta gaiñera enterau be ez gitzen eiñ, hola joatekon moruen ez gitzen hori eiñ, baiñe oso etxekue (gauen) Felix. Da gero Andresak beran arrebie, Jesusa, lagun haundixe.

12. San Esteban jaiak

- **Erref**: ARR-046/018
- **Iraupena**: 0:02:16. **Hasi**: 00:53:33. **Bukatu**: 00:55:49
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak
- Aisia » Jai-giroa » Auzoko ospakizunak
- Aisia » Taberna giroa » Jokoak

Laburpena:
Arabatik eta Bizkaitik etortzen ziren Udalako San Esteban jaietara. Iturriko uretan freskatzen zituzten tabernan saltzeko garagardoa eta ardo zuria. Bola-jokoan asko jokatzen zen jaietan. Euren etxe ondoan egin zuten eskola berriak pilotalekua ere bazuen.

Transkripzioa
-Eta hara san Estebanetan kaleko jentia edo beste auzo batzutatik...
-Eneeee! Hasi Bizkaittik bai ta Aramaixokuek, Arrazolakuek, Elorrixokuek... Nik eztakit ze jente juntetan zan. Guk ze zerbeza saltzen ete gauen! Eta epeltxuek egoten zien, epeltxuek ero ba korrientiek eta. Ekarri bai itturrittik ure, eneeee! Hantxe freskaketan zien.
-Zerbezia freskaitteko?
-Saltzeko.
-Baiña zerbezia fresko saltzeko.
-Bai. Eta ardau zurixe goxetan erateko han labaderotxo bat euen han gure etxe aurrien, hori eskolatxo hori, lehen esan dotena, eta hantxe ure, baiña oso freskue egoten zan, ur korriente haundixe euan-da; eta hantxe saltzen zittuen garrafoiek. Ardao zurixe eta hori freskue. Hareik zittuan frigorifikuek, e...
-Eta aixkora probarik edo boletan ero.
-Bai, kristonak boletan, hemen inguruen ez euen... Eta jokatu be asko eitten zan. Diru asko jokatu be bai, e. Beuen, beuen. Eskola eder horrek frontoie be ederra euken. Ta dauko.
-Eskola barrixori frontoiakin danakin ein eben.
-Bai, bai, bai. Eta entrada bat eta! Baiñe haundixe. Harek terrenuek be asko jaukene, e. Eskolie haundixe eta gero bere ingurue be haundixe. Tokauko bagiñe behiñ udelan erakutsiko geuzkizu gustora hango geure gauzok. Oiñ eztau soloik eta ez... Ortutxo bat bai.

13. Tabernako lanak

- **Erref**: ARR-046/019
- **Iraupena**: 0:02:11. **Hasi**: 00:55:49. **Bukatu**: 00:58:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak

Laburpena:
Bazkariak ematen zituzten tabernan. Ortu, oilo eta untxiak ere bazituzten. Hamabostean behin hiltzen zuten txerria txorizoak egiteko. Juanak, ahizpak eta alabak egiten zuten lan tabernan.

Transkripzioa
-Zuek tabernan jaten emuten zenduen?
-Bai, bai.
-Baiña bazkarixak eta...
-Baitte, baitte. Geukena.
-Eta garai hartan orturik edo, oillorik edo bazeunken?

-Oilluek? Bai. Oilluek eta konejuek be bai.
-Ganaurik ez baiña...
-Bai, bai, bai. Guk tabernie ipinitta gero ez. Ganaurik ez gauken. Baiñe aurretik beti egon zien. Anai-arrabak, hiru anai arrebak egon zienien be beti egon zien.
-Eta tabernia ba etxerako oilo eta koneju eta zer?
-Bai, bai. Gero kendu gittunan guk oilluok? Bai, taberna ipinitta gero bai. Lan asko gaukan tabernan, ene! Zenbat tripiki! Eta zenbat makaillau! Eta asteazkenerako gertaketan gittun kantitadie. Eta esateotsut, itten gittunien hainbeste txarri, hamabostien behiñ txarrixa hildako hillek euki gittun, e. Eta dan-danaz itten gauen txorixuk. Txarri danaz txorixuk. Bai, txorixuk saltzen gittunen (...) Baiña orduen irabazi etzan ezebe itten baiñe. Enee! Lana bai, jotake ta jotake ta jotake!
-Lana etzan kobraitten.
-Ezta kobretan, keba! Baiñe nire gizonai etxakon gustetan tabernako... mostradorerik eta ez. Alabai be etxakon gustetan.
-Tabernan zeintzuk egiten zenduen, zuk?
-Bai, eta horrek be bai makiña bat. Gure Axunek be asko eiñ euen lana. Da geu bixok.
-Eta gizonak?
-Gizonak bai baiñe gizonak gutxi.
-Tabernan ez.
-Tabernarako bai, baiña tabernan ez?
-Tabernarako be ez pentsau, e.

14. Eskola euskaraz

- **Erref**: ARR-046/021
- **Iraupena**: 0:00:40. **Hasi**: 01:01:10. **Bukatu**: 01:01:50
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:
Gerra aurretik eskolak euskaraz jasotzen zituzten; gerraostean elebitan.

Transkripzioa
-Zuek eskola eta kastigurik izaten zittuein? Euskeraz ikasten zeuen gerra aurretik?
-Gerra aurretik euskeraz? Ene!, oso ondo. Dana euskeraz!
-Baiña gerraostian 'tururu!'.
-Gerraostien ez, baiñe gerraostien be gu ez gitzen... Gerraostien be euskeraz be bai Joxepak be. Bixetara gerraostien. Baiñe gerra aurretik abare bat euki geuen Zarauzkue, Berazadi euken apellidua. Hortxe bat hil euen Berazadi, haretxen anaie zan

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-11-28

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com